

INA BENITA I MARIA ŻABCZYŃSKA

Wersja ekonomiczna do druku.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

niepodległa

Opracowanie:

KONCEPT
Kultura

Materiał edukacyjny uzupełnia pokazy
filmu VR „Nie kochać w taką noc”.

MARIA ŻABCZYŃSKA (z domu Zielenkiewicz) – polska aktorka teatralna i filmowa. Żona aktora Aleksandra Żabczyńskiego.

Urodziła się 14 września 1903 r. w Sosnowcu k. Sędziszowa. Wykształcenie zdobywała najpierw w Moskwie (od 1919 r. Studio Dramatyczne „Proletkult”) oraz w Studiu Teatru Kameralnego, a uzupełniała je w Instytucie Reduty w Warszawie, który ukończyła w 1924 r. Właśnie Reduta, pod kierownictwem J. Osterwy, była miejscem, w którym młoda Maria Zielenkiewicz rozpoczynała swoją karierę aktorską. Tam też poznała Aleksandra Żabczyńskiego, za którego wyszła za mąż w 1923 r.

Film Nr. 7; 15 listopada 1946 rok

Maria Żabczyńska w operetce „Skalmierzanki” w Teatrze im. Wojciecha Bogusławskiego w Warszawie, lata 1924-25.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Od 1923 r. współtworzyła Teatr Polskiego Radia dla Dzieci, w którym również występowała i reżyserowała.

Występowała w Teatrze im. Bogusławskiego pod kierunkiem Leona Schillera, a później również z teatrami objazdowymi na scenach Bydgoszczy, Lwowa, Poznania i Łodzi.

Występowała także w teatrach rewiowych w Warszawie: „Morskie Oko” (Halo, Malicka i Sawan w 1931 r., Miłość i tango w 1931 r., Boccaccio w 1933) oraz „Wesołe Oko”.

W filmie debiutowała w roku 1934 („Śluby ułańskie”). Zagrała razem w dziewiętnastu filmach, w tym w sześciu przed wojną. W dwóch z nich: „Śluby ułańskie” oraz „Manewry miłosne” wystąpiła razem z mężem – Aleksandrem. Pierwszym filmem w jakim zagrała po wojnie był „Skarb” z 1948 r.

Maria Żabczyńska w komedii „Muzyka na ulicy” Petera Schurka w Teatrze Letnim w Warszawie, 1935 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Maria Żabczyńska podczas pokazu mody „Jedziemy na FIS” w Teatrze Polskim w Warszawie, 1938 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

W czasie wojny pracowała jako kelnerka.

Po wojnie powróciła na scenę. Angażowała się na scenach Miejskich Teatrów Dramatycznych w Warszawie (1945–1949), a następnie w Teatrze Polskim (1949–1969 i 1970–1975).

Maria Żabczyńska nagrywa odcinek słuchowiska radiowego „W Jezioranach” w Polskim Radiu, 1975 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Żabczyńska, mimo że uchodziła za zdolną aktorkę, grała zwykle role drugoplanowe: Cyganka („Manewry miłosne”), sędzina („Kochaj albo rzuć”), babcia Tomka („Królowa pszczoł”), czy żona szlachcica w drugim odcinku telewizyjnego serialu „Janosik”.

Przez ponad 20 lat używała głosu w powieści radiowej „W Jezioranach”, gdzie wcieliła się w postać Anieli Jabłońskiej.

Została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Zmarła w 1981 r. w Warszawie.

INA BENITA

Właściwie Inna Florow-Bułhak, polska aktorka teatralna i filmowa, określana pierwszą femme fatale polskiego kina lat międzywojennych.

Urodziła się 1 marca 1912 r. w Kijowie w prawosławnej rodzinie. W 1920 r. wskutek ofensywy bolszewickiej rodzina aktorki przyjechała do Polski.

Ina ukończyła paryską szkołę Sacré-Cœur, a także Kursy Wokalno-Dramatyczne H. J. Hryniewieckiej w Warszawie. Znała biegle cztery języki obce: angielski, francuski, niemiecki i rosyjski.

Ina Benita w przedstawieniu „Odrobina miłości”
w Teatrze Malickiej w Warszawie, 1938 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Ina Benita w jednej z ról, lata 30. XX w.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Ina zadebiutowała 29 sierpnia 1931 r.
w warszawskim teatryku „Nowy Ananas”,
w programie Raj bez mężczyzn.
Występowała także w „Morskim Oku”
i kabarecie „Femina”.
W 1932 r. debiutowała w filmie Ryszarda
Biskego pt. Puszcza, w którym grała rolę
młodej dziedziczki – Reni. Od tej pory
poświęciła się głównie karierze filmowej.

Ina Benita w przedstawieniu „Zwyciężyłem kryzys”
w Teatrze Miejskim w Łodzi, 1934 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Od 1937 r. Benita była związana ze stołecznymi teatrami rewiowymi. Grała m.in. w „Cyruliku Warszawskim” (1937), „Teatrze Malickiej” (1938) i „Wielkiej Rewii” (1938–39), a od wiosny 1939 r. w „Ali Babie”.

Ina Benita w przedstawieniu „Odrobina miłości” w Teatrze Malickiej w Warszawie, 1938 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

W czasie II wojny światowej Benita występowała w jawnych teatrach („Komedia”, „Niebieski Motyl”, „Miniatury”).

Współpracowała z kontrwywiadem ZWZ-AK, w którym na zlecenie Romana Niewiarowicza rozpracowywała Niemców i współpracujących z nimi polskich aktorów. Jej działania poskutkowały m.in. uwolnieniem kuzyna Franciszka Brodniewicza z Pawiaka i Zbigniewa Sawana z Auschwitz.

Ina Benita w filmie „Ludzie Wisły”, 1937 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Według świadectw znajomych artystki, Benita związała się wówczas z Austriakiem Ottonem Haverem, oficerem Wehrmachtu, z którym wyjechała do Wiednia, a po powrocie oboje zostali oskarżeni o Rassenschande (niem. zhańbienie rasy). Za związek z Polką oficer miał zostać wysłany na front wschodni, a aktorkę jakoby z tego powodu uwięziono na Pawiaku.

Imię i nazwisko „Otto Haver” nie figuruje jednak ani w księgach adresowych miasta Wiednia, ani w rejestrach oficerów Wehrmachtu.

Ina Benita w przedstawieniu „Odrobina miłości”
w Teatrze Malickiej w Warszawie, 1938 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Z meldunków ZWZ–AK wynika zaś, że od jesieni 1942 r. do marca 1943 r. Benita była związana lub zaprzyjaźniona z Gerhardem Ludwigiem Manzlem, kierownikiem referatu Presse, a następnie Musik und Theater w Wydziale Propagandy. W marcu 1943 r. za zwalnianie polskich więźniów przy pośrednictwie aktorki Manzel został karnie wysłany na front wschodni, lecz udało mu się zbiec i powrócić do Warszawy.

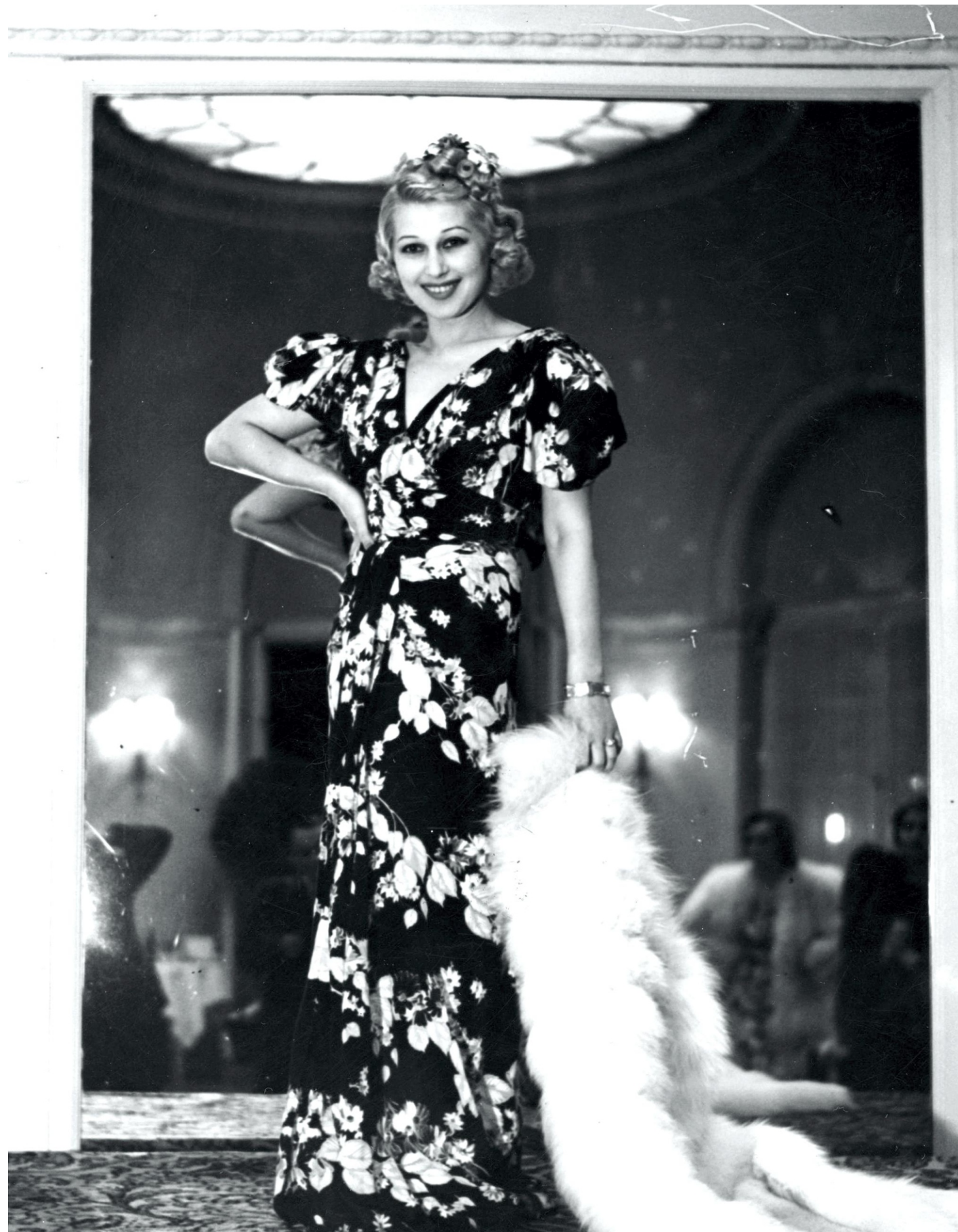
Ina Benita – fotografia portretowa, 1939 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Wiosną 1943 r. Ina Benita związała się z Hansem Georgiem Paschem – niemieckim działaczem podziemia, opozycyjnym wobec polityki nazistowskiej, który pomagał Polakom i Żydom. Na początku 1944 r. oboje zostali aresztowani i osadzeni na Pawiaku, najprawdopodobniej w związku ze swoją działalnością konspiracyjną. 7 kwietnia 1944 r., na żeńskim oddziale Pawiaka – Serbii, artystka urodziła syna Tadeusza Michała, którego ojcem był Pasch. Mężczyzna potwierdził później ojcostwo stosownym dokumentem z 21 czerwca 1945 r. Aktorka została zwolniona z więzienia 31 lipca 1944 r. W Polsce po raz ostatni widziano ją podczas Powstania Warszawskiego, gdy schodziła do kanałów wraz z czteromiesięcznym dzieckiem.

Ina Benita w jednej z ról, lata 30. XX w.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Przez wiele lat dalsze losy Benity nie były znane. Najczęściej przyjmowano, że zginęła razem z synem w kanałach lub doszła nimi do Śródmieścia i tam, we wrześniu, straciła życie podczas bombardowania. Informacje o jej śmierci były kwestionowane przez środowiska aktorskie, które zakładały, że uciekła z kraju – nie były jednak w stanie tego udowodnić.

Ina Benita na letnim balu mody w Hotelu Europejskim
w Warszawie, 28 czerwca 1939 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Z dokumentów udostępnionych w 2018 r. przez rodzinę Paschów wynikało, że pod koniec wojny (w kwietniu 1945 r.) aktorka wyjechała razem z synem i Hansem Georgiem Paschem do zachodnioniemieckiej miejscowości Hohegeiß w powiecie Goslar w Dolnej Saksonii. Dwa miesiące po wyjeździe wyszła za niego za mąż, a po ślubie przyjęła nazwisko małżonka.

W 1945 r. mąż Benity został zamordowany, wobec czego latem 1946 r. aktorka zdecydowała się opuścić Hohegeiß wraz z synem.

Ina Benita w filmie „Puszcza”, 28 czerwca 1932 r.
Fot. ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Zgodnie z informacjami udostępnionymi w lutym 2019 r. przez rodzinę Scudderów z USA, Benita przeniosła się wówczas do Francji.

Mieszkała w Nicei i Cannes, gdzie pracowała jako tancerka i śpiewaczka w barach oraz nocnych klubach. Z uwagi na trudną sytuację finansową w 1949 r. oddała syna Tadeusza do szkoły klasztornej – przypuszczalnie do Sacré-Cœur, w której spędziła swoją młodość.

W tym samym czasie poznała Amerykanina Lloyd Frasera Scuddera, przedstawiciela służby cywilnej w United States Air Force, z którym wzięła ślub i wychowywała swojego syna Tadeusza oraz wspólnego syna Johna.

Benita zmarła jako Ina Scudder w 1984 r. w USA.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

niepodległa

Opracowanie:

KONCEPT
Kultura

Monika Rejtner
Anna Osiadacz
Anna Piątkowska
Zygmunt Fit

Film „Nie kochać w taką noc” sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Projekt finansowany ze środków budżetu Państwa w ramach obchodów stulecia odzyskania
niepodległości oraz odbudowy polskiej państwowości.